

Podkarpackie Forum Pomocy Społecznej
przy FRDL Podkarpackim Ośrodku Samorządu Terytorialnego

Rzeszów, dnia 7.06.2021r.

Szanowna Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu RP

Szanowna Pani Marszałek,

w imieniu członków Podkarpackiego Forum Pomocy Społecznej składamy na Pani ręce petycję dotyczącą zainicjowania procesu legislacyjnego, zmierzającego do uwzględnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 października 2014 r. (sygn. akt K 38/13). Podkarpackie Forum Pomocy Społecznej jest jednostką integracyjno-edukacyjno-konsultacyjną działającą przy Podkarpackim Ośrodku Samorządu Terytorialnego, który jest ośrodkiem regionalnym Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Reguńskiego.

Celem działania Forum jest doskonalenie poziomu i sprawności funkcjonowania jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, poprzez integrację ich przedstawicieli, wymianę doświadczeń i dobrych praktyk oraz prezentowanie opinii członków Forum wobec innych instytucji czy organizacji. Ten ostatni realizowany jest m.in. poprzez wyrażanie stanowisk w sprawie obowiązujących aktów prawnych. Podkarpackie Forum Pomocy Społecznej zrzesza obecnie 74 członków- dyrektorów i kierowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu województwa podkarpackiego.

PETYCJA

Trybunał Konstytucyjny 21 października 2014 r. wydał wyrok (sygn. akt K 38/13), w którym orzekł, że art. 17 ust. 1b ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1456, 1623 i 1650 oraz z 2014 r. poz. 559 i 567) w zakresie, w jakim różnicuje prawo do świadczenia pielęgnacyjnego osób sprawujących opiekę nad osobą niepełnosprawną po ukończeniu przez nią wieku określonego w tym przepisie ze względu na moment powstania niepełnosprawności, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji – gdyż narusza konstytucyjną zasadę równego traktowania.

Trybunał Konstytucyjny wskazał na konieczność podjęcia bezzwłocznych działań ustawodawczych, które doprowadzą do przywrócenia stanu zgodnego z Konstytucją RP, a więc równego traktowania opiekunów dorosłych osób z niepełnosprawnością. Mimo upływu kilku lat, niekonstytucyjny przepis ustawy o świadczeniach rodzinnych do dziś nie został dostosowany do wyroku TK.

W efekcie opiekunowie wciąż są podzieleni, ponieważ z ustawy wynika, że z wynoszącego obecnie 1 971,00 zł miesięcznie świadczenia pielęgnacyjnego mogą korzystać opiekunowie osób, których niepełnosprawność powstała zanim skończyły 18 lat

Podkarpackie Forum Pomocy Społecznej

przy FRDL Podkarpackim Ośrodku Samorządu Terytorialnego

lub 25 lat (jeśli było to w trakcie nauki). Pozostali mogą ubiegać się tylko o specjalny zasiłek opiekuńczy. Problem w tym, że jego kwota jest zdecydowanie niższa (wynosi 620 zł), a jego przyznanie jest uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego.

Różnica ta będzie się jeszcze bardziej powiększać, ponieważ kwota świadczenia pielęgnacyjnego jest powiązana z wysokością najniższego wynagrodzenia za pracę, a specjalny zasiłek pozostaje bez zmian (620 zł).

Świadczenie pielęgnacyjne, jak podkreślił w jednym z orzeczeń Trybunał Konstytucyjny, „jest to świadczenie, które ma zabezpieczyć egzystencję osób niepełnosprawnych przez wspieranie tych, którzy opiekują się nimi”. Trudności w dostępie do tego świadczenia oznaczają dla opiekunów brak środków do życia, ponieważ zgodnie z wymogiem zrezygnowali z pracy, aby opiekować się swoim niepełnosprawnym krewnym. Dla osób z niepełnosprawnościami to brak środków na rehabilitację i leczenie, co skutkuje zaprzepaszczeniem dotychczasowych wysiłków w kierunku poprawy ich funkcjonowania w środowisku. Jak wskazują badania, niepełnosprawność któregoś z członków rodziny znaczenie zwiększa ryzyko ubóstwa.

Zarówno opiekunowie, jak i samorządy czekają z niecierpliwością na nowelizację ustawy o świadczeniach rodzinnych i uwzględnienie w niej wyroku TK. Tymczasem część gmin przyznaje świadczenie pielęgnacyjne zgodnie z orzeczeniem Trybunału, a wbrew niekonstytucyjnemu zapisowi w ustawie. Takie stanowisko przyjął między innymi Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sopocie, realizując od 2014r. wypłaty świadczeń pielęgnacyjnych opiekunom osób, których niepełnosprawność powstała w okresie dorosłości. Konsekwencją przyjętej praktyki jest jednak toczące się postępowanie dotyczące nieprawidłowości w przyznawaniu świadczeń pielęgnacyjnych oraz nakaz „zwrotu dotacji z budżetu państwa pobranej w nadmiernej wysokości w okresie 2014-2018”.

Większość samorządów z obawy przed konsekwencjami związanymi z możliwością kontroli i nałożeniem kary, nadal stosuje niekonstytucyjny przepis. Opiekunom pozostaje więc walczyć o swoje prawa w sądzie.

W ostatnim czasie ukształtowała się jednolita linia orzekania przez sądy administracyjne, korzystna dla opiekunów. Sędziowie powołują się bezpośrednio na wyrok TK i uznają, że zgodnie z jego treścią świadczenie pielęgnacyjne należy się także wtedy, gdy niepełnosprawność powstała w dorosłym życiu. Jednak ścieżka odwoławcza to długa, czasochłonna i stresująca dla opiekunów droga, a dla Skarbu Państwa dodatkowe koszty związane z rozprawami. Część opiekunów rezygnuje z długotrwałej i skomplikowanej drogi odwoławczej. Nakazywanie im dochodzenia swoich praw poprzez odwołanie do sądu czy SKO jest niehumanitarne. Czy zamiast opiekować się swoim niesamodzielnym krewnym mają biegać po sądach walcząc o należną im sprawiedliwość? Opiekunowie osób dorosłych, aby otrzymać świadczenie pielęgnacyjne korzystają najczęściej z pomocy kancelarii prawnych, ustanawiając sobie jako pełnomocników radców prawnych, adwokatów ponosząc za to ogromne koszty. Zauważyć się daje, że Samorządowe Kolegia Odwoławcze przy rozstrzyganiu spraw składanych za pośrednictwem pełnomocnika częściej przychylają się do przyznania świadczenia pielęgnacyjnego, niż wobec spraw składanych indywidualnie. W przypadku składania spraw indywidualnie Samorządowe Kolegia Odwoławcze mimo

Podkarpackie Forum Pomocy Społecznej

przy FRDL Podkarpackim Ośrodku Samorządu Terytorialnego

identycznej sytuacji rodziny częściej orzekają na niekorzyść wnioskodawcy, powołując się najczęściej za każdym razem na inne powody, tak aby sprawy wracały do ponownego rozpatrzenia przez ośrodki pomocy społecznej. Taka sytuacja nie powinna mieć miejsca, tym bardziej, że osoby mają świadomość tego, że np. ich znajomym zostało przyznane świadczenie, ponieważ byli reprezentowani przez pełnomocników, a oni albo dostali odmowę lub wszystko przedłuża się przez przekazywanie sprawy do ponownego rozpatrzenia. Nie powinno dochodzić do takich sytuacji w praworządnym Państwie.

Indywidualne rozstrzygnięcia tym samym nie rozwiązują systemowego problemu. Zarówno samorzady, sądy administracyjne, jak i Rzecznik Praw Obywatelskich podkreślają, że potrzebna jest nowelizacja ustawy, która uwzględni wyrok TK.

Samorzady również stawiane są w chwili obecnej w niezręcznej sytuacji, ponieważ odmawiają przyznania prawa do świadczenia pielęgnacyjnego z obawy przed konsekwencjami, związanymi z możliwością kontroli i nałożeniem kary, nadal stosując niekonstytucyjny przepis. W związku z tym, że Samorządowe Kolegia Odwoławcze uchylają decyzje samorządów i niektórym przyznają świadczenia, stawia to samorzady w złym świetle wobec mieszkańców, którzy mogą myśleć, iż działania samorządów są celowe, aby nie przyznać świadczenia pielęgnacyjnego. Opiekunom pozostaje więc walczyć o swoje prawa w odwołaniach.

Ponad 6 - letni okres od ogłoszenia wyroku TK nie przyniósł jakiegokolwiek reakcji na liczne protesty środowisk, wpierających osoby z niepełnosprawnościami.

To po stronie Rządu leży obowiązek tworzenia prawa, które zapewni godne życie każdemu obywatelowi.

Mając na uwadze dobro osób z niepełnosprawnością oraz równy stosunek wszystkich wobec prawa, który gwarantuje nam Konstytucja, zwracamy się z apelem o zainicjowanie procesu legislacyjnego, zmierzającego do uwzględnienia w/w wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Z wyrazami szacunku

Koordynator Podkarpackiego
Forum Pomocy Społecznej

Kierownik GOPS w Dębicy
Prezes Zarządu Podkarpackiego
Forum Pomocy Społecznej

Do wiadomości:

1. Pani Marlena Maląg – Minister Rodziny i Polityki Społecznej
2. Pan Mateusz Morawiecki – Prezes Rady Ministrów